

โครงการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม “อยุธยา” เมืองมรดกโลก: ขอพระเสริมบารมี ชำระจิต พัฒนาชีวิต

วันเสาร์ที่ 4 กุมภาพันธ์ 2560

สถาบันภาษาศาสตร์และ
วัฒนธรรมศึกษาราชนครินทร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
rilc.ku.ac.th

เดินทางเพื่อเรียนรู้

วัดราชบูรณะ
จ.อยุธยา

องค์การยูเนสโก สหประชาชาติ ประกาศให้นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมเมื่อวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2534 เนื่องจากแสดงให้เห็นอัจฉริยภาพในการเลือกที่ตั้งของพระนครให้เหมาะสมกับลักษณะผังเมืองชุมชนริมน้ำ เส้นทางแม่น้ำลำคลองยังเป็นปราการธรรมชาติป้องกันพระนครจากข้าศึก และเอื้อต่อการค้า การคมนาคม ก่อให้เกิดความมั่งคั่งด้านเศรษฐกิจและสังคม สถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา เช่น เจดีย์ ปรางค์ และปราสาท แสดงให้เห็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องจนมีลักษณะเฉพาะ จิตรกรรมและโบราณวัตถุต่าง ๆ มีเอกลักษณ์ด้านรูปแบบ การออกแบบ ฝีมือช่าง การคัดเลือกวัสดุ จึงมีเอกลักษณ์ทั้งด้านกายภาพ ประวัติศาสตร์ และอารยธรรม

วัดราชบูรณะ

ใน พ.ศ. 1967 สมเด็จพระอินทราชาธิราช (เจ้านครอินทร์) สวรรคต พระโอรส “เจ้าอ้ายพระยา” กับ “เจ้ายี่พระยา” ยกทัพสู้กันเพื่อชิงราชสมบัติ ทั้งสองพระองค์ต้องพระแสงของ้าวสั้นพระชนม์พร้อมกัน พระราชสมบัติจึงตกเป็นของเจ้าสามพระยา ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่า สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 2 และจัดการถวายพระเพลิงศพของพระเชษฐาทั้งสองพระองค์ ทรงสร้างพระปรางค์และพระวิหารอุทิศถวายพระเชษฐาที่สถานที่ถวายพระเพลิง ตั้งเป็นวัดราชบูรณะ

ภายในพระปรางค์มีกรุใหญ่ เมื่อปี พ.ศ. 2500 ได้มีคนร้ายขุดกรุวัดราชบูรณะ ได้เครื่องทองจำนวนมาก เมื่อตามจับคนร้ายและได้เครื่องทองคืนมาบางส่วน กรมศิลปากรได้ขุดกรุพบเครื่องทองมีน้ำหนักรวมกว่า 100 กิโลกรัม เครื่องทองดังกล่าวได้เก็บรักษาและจัดแสดงที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนคร ปัจจุบันกรมศิลปากรได้ขุดแต่งพร้อมทำบันไดและติดตั้งไฟฟ้าที่กรุพระปรางค์ สามารถเดินลงไปชมภาพจิตรกรรมฝาผนังและนิทรรศการเกี่ยวกับเครื่องทองได้โดยสะดวก

ที่มาของข้อมูล

เข้าใจถิ่น เข้าใจเที่ยว: อยุธยา. 2543. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

คู่มือท่องเที่ยวพระนครศรีอยุธยา. 2555. กรุงเทพฯ: อนุสาร อ.ส.ท.

ไชยวัฒน์ วรเชษฐาราวีตร. 2544. กรุงศรีอยุธยาราชอาณาจักรไทย. เล่ม 3. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์เทียนวัฒนา.

อยุธยา. [2542]. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี.

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา

เป็นสถานที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงโบราณวัตถุที่พบในอยุธยา โดยเฉพาะเครื่องทองจากกรุวัดราชบูรณะ วัดมหาธาตุ และเจดีย์ศรีสุริโยทัย จัดแสดงในห้องแสดงเครื่องทอง เครื่องทองที่จัดแสดงประกอบไปด้วยเครื่องราชูปโภค เครื่องราชกกุธภัณฑ์ เครื่องทรงและอื่น ๆ นอกจากนี้ พิพิธภัณฑ์ยังจัดแสดงพระพุทธรูปสมัยต่าง ๆ ที่พบในอยุธยา งานแกะสลักไม้ฝีมือช่างโบราณ แผนที่แสดงเส้นทางการติดต่อค้าขายและเส้นทางอารยธรรมจากอินเดียสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ และชมวิถีชีวิตชนบทภายในอาคารเรือนไทย จัดแสดงเกี่ยวกับคติชนวิทยา เครื่องมือเครื่องใช้ใน ชีวิตประจำวันของคนอยุธยาสมัยก่อน เช่น เครื่องจักสานต่าง ๆ เขี่ยนหมาก เครื่องกรองน้ำคลองที่ชาวอยุธยาคิดขึ้นใช้เอง เป็นต้น

วัดหน้าพระเมรุ (วัดพระเมรุราชิการาม)

เมื่อคราวเสียกรุงครั้งที่สอง พระราชวังและวัดวาอารามในอยุธยาถูกพม่าเผาทำลาย ยกเว้นที่วัดหน้าพระเมรุ เนื่องจากอยู่ใกล้กับพระราชวังหลวงแต่มีคลองกั้น พม่าจึงใช้วัดหน้าพระเมรุเป็นฐานที่ตั้งกองทัพลูกปืนใหญ่ระดมยิงเข้าไปในพระราชวัง งานศิลปกรรมของวัดหน้าพระเมรุจึงยังคงอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธรูปทรงเครื่ององค์ใหญ่ที่ประดิษฐานในพระอุโบสถ พระนามว่า “พระพุทธรูปนิมิตวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญบรมไตรโลกนาถ” หน้าตักกว้างเก้าศอกสูงสามวาหล่อด้วยโลหะปิดทองทั้งองค์ ทรงเครื่องแบบจักรพรรดิราชสวมมงกุฎ มีสร้อยสังวาลและทับทรวง พระพุทธรูปทรงเครื่อง เป็นสิ่งแสดงการเป็นจักรพรรดิของโลกของพระเจ้า มีประเพณีการสร้างมาก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททองได้ฟื้นฟูประเพณีนี้เพื่อแสดงบุญญาธิการและการเป็นจักรพรรดิราชของพระมหากษัตริย์ มีการสร้างขึ้นหลายองค์ แต่ที่งดงามที่สุดคือ “พระพุทธรูปนิมิตวิชิตมารโมลีศรีสรรเพชญบรมไตรโลกนาถ”

ที่วิหารน้อยหรือวิหารเซียนข้างพระอุโบสถ มีพระพุทธรูปสมัยทวารวดีขนาดใหญ่นั่งห้อยพระบาท สลักจากหินปูนสีเขียวเรียกว่า “หลวงพ่อกันธารราชู” และมีภาพจิตรกรรมเล่าเรื่องการคำสาธยายและพุทธชาดกให้ศึกษา ก่อนที่จะลบเลื่อนไปตามกาลเวลา

พระราชวังโบราณ (พระราชวังหลวง)

ตั้งอยู่ติดกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ สันนิษฐานว่าสมเด็จพระเจ้าอู่ทองทรงสร้างพระราชวังตั้งแต่ พ.ศ. 1890 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 1893 ประกอบด้วยพระมหาปราสาท 3 องค์ ได้แก่ พระที่นั่งวิหารสมเด็จ ใช้เป็นสถานที่ประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกและรับรองราชทูต พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาทสร้างในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เป็นพระที่นั่งที่ใช้ตามพระราชประสงค์ของพระมหากษัตริย์ เช่น สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงรับพระราชสาส์นจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศสที่พระที่นั่งองค์นี้ และพระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดให้สร้าง ต่อมาถูกไฟไหม้ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชโปรดให้สร้างขึ้นใหม่ ใช้เป็นที่รับแขกเมือง และประทับทอดพระเนตรกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค นอกจากนั้นยังประกอบด้วยพระที่นั่งขนาดรองอีกหลายองค์ ได้แก่ พระที่นั่งจักรวรรดิไพชยนต์ ใช้เป็นที่ประทับเพื่อทอดพระเนตรการฝึกทหารและกระบวนแห่ทางชลมารค พระที่นั่งตรีมุข รัชกาลที่ 5 โปรดให้สร้างขึ้นใหม่เป็น “พลับพลาตรีมุข” เพื่อใช้เป็นที่ประทับและใช้เป็นที่ประกอบพิธีบวงสรวงอดีตพระมหากษัตริย์ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน พระที่นั่งบรรยงก์รัตนาศน์หรือพระที่นั่งท้ายสระมีแท่นยาวสำหรับนั่งโปรยข้าวตอกเลี้ยงปลา พระที่นั่งทรงปืน ใช้เป็นที่ประทับทอดพระเนตรการฝึกอาวุธและเป็นที่เสด็จออกขุนนาง

วัดพระศรีสรรเพชญ์

เป็นวัดที่สร้างอยู่ในพระราชวัง สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถโปรดให้สร้างวัดแห่งนี้ที่บนพื้นที่ที่เป็นพระราชวังเดิมและโปรดให้ขยายเขตพระราชวังหลวงออกไป เพื่อเป็นที่สำหรับประกอบพระราชพิธีสำคัญต่าง ๆ จึงเป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษา เอกลักษณ์สำคัญของวัดคือพระสถูป 3 องค์ตั้งเรียงกันอยู่กลางเขตพุทธาวาส องค์ด้านตะวันออกบรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ องค์กลางบรรจุพระอัฐิของสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 3 องค์ด้านตะวันตกบรรจุอัฐิของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ส่วนพระวิหารหลวงสร้างในสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เพื่อเป็นที่ประดิษฐานพระศรีสรรเพชญ์ดาญาณ พระพุทธรูปยืนสูง 8 วา หุ้มด้วยทองคำหนัก 286 ชั่ง เมื่อเสียกรุงครั้งที่ 2 ถูกเผาทำลายเหลือเพียงซากแกน นำไปประดิษฐานในเจดีย์พระสรรเพชญ์ที่วัดโพธิ์ กรุงเทพฯ

บันทึกการเรียนรู้

โครงการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรม “อยุธยา” เมืองมรดกโลก: ขอพรเสริมบารมี ขำระจิต พัฒนาชีวิต

